

Räpplinge kyrkogård

Räpplinge församling, Växjö stift, Kalmar län

Kulturhistorisk inventering av kyrkogårdar/
begravningsplatser i Växjö stift 2006

Cecilia Ring
Kyrkoantikvariska rapporter 2006, Kalmar läns museum

Innehåll

INLEDNING	3
Bakgrund	3
Syfte	3
Kulturminneslagen och Begravningslagen	3
Kulturhistorisk bedömning	4
Inventeringens uppläggning och rapport	4
Kort kyrkogårdshistorik	5
Växjö stift – en kort historik	5
Ölandsresenärer	6
RÄPPLINGE KYRKOGÅRD	
Kyrkomiljön	8
Kyrkan	8
Kyrkogårdens historik	8
Beskrivning av kyrkogården idag	11
Beskrivning av enskilda kvarter/områden med kulturhistorisk bedömning	15
KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV KYRKOGÅRDEN I DESS HELHET	22
ARKIV OCH LITTERATUR	
Bilagor:	
Kulturminneslagen	

INLEDNING

Bakgrund

Svenska kyrkan har sedan kristendomens införande svarat för begravning och omhändertagande av döda. I varje socken har inrättats kyrkogårdar för ändamålet. I en stor del av Sveriges församlingar utgör kyrkogården den äldsta bevarade delen av församlingens anläggningar. Ofta har kyrkogården medeltida ursprung. Sedan Svenska kyrkan och staten skildes åt har kyrkan ansvaret för sina egna kulturarvsfrågor. Kunskapen om kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden är dock fragmentarisk. Detta medför att skötseln av den vigda platsen ofta saknar antagna riktlinjer eller vårdprogram där kulturarvshänsyn utgjort planeringsförutsättning. Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering i Växjö stift.

Begravningsväsendet i Sverige är numera en statlig angelägenhet bekostad av begravningsavgiften men den utförs fortfarande som under tidigare århundraden av kyrkan. Varje församling eller samfällighet som önskar söka kyrkoantikvarisk ersättning för värden av kulturarvet måste före 2009 ha upprättat en av stiftet godkänd vård- och underhållsplanering. Denna planering skall visa hur kulturarvets värden skall bevaras. Det är såväl på församlingsnivå som på stiftsnivå nödvändigt att ha kunskap om det kyrkliga kulturarvet. Såväl kortsiktig som långsiktig planering är ett ansvar för båda. För stiftet innebär planeringen att bruka de gemensamma resurserna på ett ändamålsenligt sätt. Den kyrkoantikvariska ersättningen förutsätter en övergripande kunskap om de kulturhistoriska värdena för att medlen skall göra största möjliga kulturhistoriska nytta. Länsstyrelsen skall i sin myndighetsutövning stödja detta arbete samt har ett regionalt tillsynsansvar för kulturmiljövården.

På uppdrag av Växjö stift utför Kalmar läns museum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom stiftets del av Kalmar län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och omfattar de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagens § 4. Lagen gäller begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet.

Syfte

Den översiktliga inventeringens syfte är att:

- ta fram övergripande kunskap om kulturarvet som underlag för församlingens/samfällighetens planering för och förvaltning av kyrkogårdar och begravningsplatser
- ta fram underlag för myndigheter och kyrkan regionalt för handläggning av kyrkoärenden enligt kulturminneslagen och olika finansiella stödsystem
- skapa ett gemensamt kunskapsunderlag för kulturhistorisk värdering och prioritering samt i sig utgöra ett samlat forskningsmaterial
- dessutom verka för ökad förståelse för kyrkogårdens kulturarv såväl lokalt som i kontakter mellan kyrkan och samhället

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m m (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen). Begravningslagen (SFS 1990:1144).

anger att en gravvård ägs av gravrättsinnehavaren. När en gravanordning har blivit uppsatt, får den inte föras bort utan upplåtarens medgivande. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill göra anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen: Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, en familj, stilhistoria och begravningstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån skilda kriterier bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande - material, konstnärligt utförande eller till en person- lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistoriskt värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Växjö och Linköpings stift, samt länsstyrelserna och läns museerna i Kronobergs, Jönköpings, Östergötlands och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygdslitteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i rapporten.

Fältarbetet och rapporterna har utförts av antikvarier Magnus Johansson, Magdalena Jonsson, Liselotte Jumme och Cecilia Ring vid Kalmar läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Växjö stift, Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Kort kyrkogårdshistorik

En kyrkogård skiljer sig från en begravningsplats på så vis att den ligger i direkt anslutning till en kyrkobyggnad. En begravningsplats rymmer ofta ett kapell inom sitt område. I förhistorisk tid varierade gravskicket mellan brandgravar och jordbegravningar.

Kristendomens införande innebar bl a att kremering av kroppar förbjöds. Längre begravdes människor i närheten av sina hem, men under medeltiden anlades kyrkogårdar i allt högre utsträckning kring kyrkorna. Kyrkogårdens område delades först upp mellan byarna, med byvisa begravningar, senare i hemman. Den medeltida begravningsplatsen bestod troligen av ängslika områden kring kyrkan där de välbärgades gravminnen i form av stenkors, tumbor och hällar stod uppställda. Enklare gravar kunde markeras av en liten kulle eller ett träkors. Kyrkogården omgärdades vanligen av träbalkar med spåntak. I mitten av 1700-talet kom ett kungligt påbud om att kyrkogårdsmuren, eller bogårdsmuren som man då kallade den, skulle vara uppförd av gråsten utan bruk, alltså kallmurade. I början av 1800-talet tillät man att de murades med kalkbruk om de täcktes med tak. Reformationen innebar på många sätt en förändrad syn på det som hörde kyrkan till. Många kyrkogårdar lämnades vind för våg, murar revs och djuren betade fritt i markerna. Först under 1700-talet började man visa mer intresse för kyrkogårdarnas vård och utformning.

Före 1800-talet var det vanligt att människor av högre stånd begravdes inne i kyrkan, medan vanligt folk begravdes på anonyma allmänningar kring kyrkan. Under 1700-talets slut ökade protesterna mot begravningar i kyrkan då det ansågs ohygieniskt och orsakade stort obehag, speciellt sommartid. År 1815 beslöt Sveriges riksdag om att begravningsplatser skulle anläggas utanför städer och byar, också det av hygieniska skäl. I bland annat Västervik och Kalmar finns sådana begravningsplatser. Först efter 1815 blev det också mer allmänt förekommande med genomgripande planläggning av kyrkogårdarna med gångsystem och planteringar. Det blev också allt vanligare med planteringar av träd kring kyrkogården, sk trädkrans. Genom 1815 års förordning förbjöds definitivt begravningar inne i kyrkan. Kyrkogårdar och begravningsplatser uppdelades i områden där den dödes familj fick köpa gravplats, och områden som var gratis. Dessa senare områden kallades vanligen allmänna linjen. Här begravdes människor i den ordning de avled. Det innebar bl a att äkta makar inte blev begravningsbredvid varandra. Fram till 1960-talet fanns bruket av linjegravar. Under 1800-talets senare hälft blev det allt vanligare för samhällets arbetare och medelklass att skaffa sig egen gravplats. Samtidigt blev de förmögna gravvårdar allt mer påkostade. Vid ungefär samma tid började man anlägga kyrkogårdar med en mindre strikt utformning, än den tidigare, och med ett mer naturinspirerat utseende. Vid 1900-talets mitt anlades kyrkogårdar med en större anpassning till den lokala topografin och de lokala växtförhållandena, bl a tillkom många skogskyrkogårdar. I och med att man började använda moderna maskiner har skötseln av kyrkogårdarna delvis förändrats. Tidigare grusgravsområden har sätts igen och staket och andra detaljer har tagits bort för att underlätta arbetet. Under de senaste decennierna har minneslundar tillkommit på nästan samtliga kyrkogårdar.

Växjö stift – en kort historik

Småland och Öland var under tidigaste kristna tid knutna till stiftet i Hamburg- Bremen. År 1103 lyckades den danske kungen genom intrigerande med påven och tyska kejsaren tillskapa det nordiska ärkestiftet. Utbrytningen fick sitt biskopssäte i Lund och den nordiska kyrkoprovinsen styrdes under tre kvarts sekel från Danmark. Ärkestiftet i Lund omfattade hela nordliga Europa med Skandinavien och Island, de nordatlantiska öarna samt Grönland. Den kyrkliga expansionen med byggande av de första kyrkorna i Småland och på Öland bär därför tydliga spår av sydiskandinavisk påverkan.

Stiftsbildningarna i den svenska delen av kyrkoprovinsen pågick dock samtidigt och när Uppsala blev ärkebiskopssäte 1634 bestod den nya svenska kyrkoprovinsen av fyra stift jämte Uppsala, nämligen Linköping, Skara, Strängnäs och Västerås. Sex år senare omtalas i ett gåvobrev en biskop i Växjö vid namn Balduin. Växjö stift måste därför ha tillkommit mellan 1164 och 1170.

Det nya stiftet skapades genom utbrytning från Linköpings stift och kom att omfatta Varend, Finnveden, och Njudung. Värendsdelens utgjordes av fem härader, Allbo, Kinnevald, Konga, Norrvidinge samt Uppvidinge. Finnveden bestod av Sunnerbo, Östbo och Västbo medan Njudung var uppdelat i två härader, Västra och Östra Njudung.

Växjö stifts gränser mot Linköpings stift kom dock snart att bli föremål för diskussioner. Tvisten löstes först genom den påvelige legaten Vilhelm av Sabinas skiljedom 1248. Växjö stift kom efter domen att endast omfattas av Varend vilket gjorde stiftet till det minsta i landet vid den tiden. Området som motsvaras av nuvarande Kalmar län tillhörde under medeltiden Linköpings stift.

År 1555 blev Norra och Södra Møre samt Öland ett självständigt kyrkligt förvaltningsområde, ett s k ordinariedom, inom Linköpings stift. Ordinariedomerna inrättades av Gustaf Vasa och var ett sätt att minska biskoparnas makt. Vid samma tidpunkt överfördes det gamla folklandet Finnveden till Växjö stift. Finnveden hade dessförinnan tillhört både Skara och Linköpings stift. År 1583 upphörde Kalmars och även Jönköpings ordinariedomerna. Man återgick då praktiskt taget till den gamla stiftsindelningen där områdena kring Jönköping, Tveta, Vista och Norra Vedbo återfördes till Linköpings stift och Mo härad till Skara stift. Östbo och Västra Njudung lades till Växjö stift dit också Östra Njudung fogades från Linköpings stift. År 1621 fogades också Tveta och Vista härader till stiftet i Växjö.

Kalmar blev åter ett kyrkligt förvaltningsområde 1603 då man blev superintendentia. En superintendentia är ett område som avskilts från ett äldre stift och som senare fick status av eget stift. Ursprungligen ingick hela Kalmar län utom Tjust i superintendentian men med tiden kom Sevede, Aspeland och Tuna län att övergå till Linköpings stift. När Kalmar 1678 blev eget stift omfattade det Södra och Norra Møre, Handbörd, Stranda och Öland. Denna indelning bevarades fram till 1903 då det beslutades att Kalmar stift uppgick i Växjö stift. Sammanslagningen realiserades 1915 då Kalmars biskop Tottie avled. För närvarande har Växjö stift 222 församlingar. Stiftets minsta församling är Jälluntofta med knappt 60 kyrkotillhöriga och den största är Jönköping Sofia med 21 850 tillhöriga. I stiftet finns drygt 300 präster och drygt 100 diakoner. Inom stiftet finns cirka 350 äldre kyrkor och antalet medeltida kyrkobyggnader är stort. De flesta sockenkyrkor omges dessutom av medeltida kyrkogårdar. Under 1900-talet har det tillkommit nya begravningsplatser och även nya kyrkor i städerna.

Ölandsresenärer

Öland tilldrog sig tidigt uppmärksamhet från antikvariska myndigheter och historiskt intresserade. De ålderdomliga medeltida kyrkorna, varav flera fanns kvar in på 1800-talet, samt den stora mängden av förhistoriska lämningar gjorde ön till ett spännande resmål. Somliga reste på uppdrag, andra av egen vilja och intresse. Resorna dokumenterades i dagböcker och anteckningar. I detta material finns rikligt med uppgifter om

kyrkobyggnaderna, inventarier, fornlämningar m.m. Däremot finns få uppgifter om kyrkogårdarna. Flertalet av de tidiga ölandsresenärerna var dock duktiga tecknare och deras bilder kan idag lämna många värdefulla uppgifter om hur den kyrkogård som omgav kyrkan såg ut. Det är först med Gunnar Håkanssons "Öländska personminnen", där flera av de äldre öländska gravvårdarna finns dokumenterade, samt Ragnhild Boströms skrifter i serien "Sveriges kyrkor, Öland" som mera omfattande skriftlig dokumentation om kyrkogårdarna förekommer. "Sveriges kyrkor, Öland" finns inte för öns samtliga kyrkor men i de fall de har utgivits finns ett kapitel om kyrkogården som berättar deras historia från 1500-talet fram till mitten av 1900-talet. I rapporterna från inventeringen av Ölands kyrkogårdar hänvisas till flera ölandsresenärer. Här följer en kort presentation av de mest betydelsefulla personerna och deras arbeten.

Jonas Haquini Rhezelius

J H Rhezelius gjorde 1634 en antikvarisk inventeringsexpedition på Öland och i östra Småland. Resan gjordes på uppdrag av Kammarkollegiet. Sverige hade börjat växa fram som en stormakt i norra Europa och en stormakt krävde naturligtvis en storslagen historia. Rhezelius anteckningar och bilder från resan förvaras idag på Kungliga biblioteket i Stockholm.

Petrus Frigelius

Petrus Frigelius var präst och en stor del av sitt liv verksam i Madesjö socken. Under somrarna 1746-55 reste han runt på Öland och dokumenterade av eget intresse bl.a. öns kyrkor. Han var den förste som gjorde avbildningar även av kyrkornas norrsida. Teckningarna återger noggrant olika detaljer, men har fel proportioner.

Nils Isak Löfgren

N I Löfgren var som präst verksam i bl.a. Högsby 1860-81. Han var även fornforskare och mycket intresserad av Öland i en tid då många av öns medeltida kyrkor revs eller byggdes om. Hans skicklighet som tecknare gjorde också att han på många församlingars uppdrag mätte upp den gamla kyrkan och uppgjorde ritningar för en ny.

Abraham Ahlqvist

A Ahlqvist var verksam som präst i Runsten 1827-44. Han var god vän med N I Löfgren som han träffade första gången 1818. Ahlqvist utgav boken Ölands historia och beskrivning där Löfgren bidragit med texter och teckningar. Arbetet hade påbörjats av Ahlqvists far och det blev för sonen en mycket viktig uppgift att fullfölja det arbetet. A Ahlqvist ligger idag begravd på Runstens kyrkogård.

RÄPPLINGE KYRKOGRÄD

Fastighetsbeteckning: Råpplinge 6:6, Råpplinge socken, Borgholms kommun, Ölands Norra härad, Kalmar län, Öland.

Befolkningstal: 1810: 858 inv, 1870: 1258 inv, 1920: 824 inv, 1958: 548 inv, 2004: 445 inv

Kyrkomiljön

Råpplinge kyrka ligger intill vägen mellan Borgholm och Gårdslösa. Ett par hundra meter öster om kyrkan ligger en kulle som kallas för Tingsbacken. Öster om kyrkogården ligger Kyrkstugan. På planen strax söder om kyrkan ligger gamla folkskolan uppförd omkring 1850 och den på 1920-talet uppförda Nya folkskolan, den så kallade Röda skolan. På och i anslutning till skoltomten har det påträffats gravfynd som har kunnat dateras till vikingatid.

Råpplinge socken var ursprungligen mindre. Området närmast Borgholms slott utgjorde under medeltiden en egen socken, Borg, vilken i början av 1600-talet fördes till Råpplinge. Borge socken nämns första gången i ett dokument från omkring 1320. I gränsområdet mellan Borge och Råpplinge socknar låg under medeltiden den nu försvunna byn Getstad, vilkens marker redan på 1500-talet gavs till Borgholms kungsladugård.

Kyrkan

Den första stenkyrkan i Råpplinge byggdes på 1100-talet och bestod då av långhus och kor med absid. Under andra hälften av 1100-talet tillbyggdes ett torn i väster och i slutet av samma århundrande byggdes kyrkan om till en klövsadelkyrka. Omkring 1240 lät man uppföra ett kapell på kyrkans norra långsida, möjligen var detta ett gravkapell. Kvar av denna finns nu västgavlen med ett smalt rundbågigt fönster. Kapellet lär vara yngre än det medeltida långhusets profanvåning. Troligen stod ärkebiskopen Jöns Bengtssons Oxenstiernas kista i kapellet. Han dog på Borgholms slott 1468, den fördes till Uppsala domkyrka 1472.

Västgaveln på kapellet är fortfarande bevarad. Ett vapenhus tillkom i mitten av 1200-talet och sakristian omkring 1300. Närheten till Borgholms slott medförde stora påfrestningar på kyrkan och dess inredning under krigstiderna på 1500- och 1600-talen. Vid biskopsvisitationen 1732 beslutades att reparera kyrkan. År 1788 var kyrkan dock så förfallen att församlingen beslutade sig för att uppföra en ny kyrka. Ombyggnaden av kyrkan påbörjades 1802 och murmästare var Henrik Wermelin. Den nya kyrkan blev både längre och bredare än den gamla. Man behöll dock sydportalen, materialhuset och vapenhuset. Det nya kyrkorummet blev en god representant för sin tids kyrkoideal, en så kallad salskyrka där kor och församlingsdel utgör ett enda rum. Kyrkan har reparerats och förändrats vid ett flertal tillfällen, bland annat 1820 byggdes tornet om och 1897 revs vapenhuset. Under 1900-talet skedde renoveringar 1929, 1958, 1966 och så den senaste renoveringen 1983-84.

Inne i kyrkan finns flera äldre gravhällar, bland annat finns det minst 10 hällar, i allmänhet ristade med stavkors, som härstammar från medeltiden. Från medeltiden är också den korsmärkta altarskivan i kapellet. Ett femtiotal gravhällar från 1600- och 1700-talen finns också bevarade. Dopfunten är av Öländsk kalksten från 1642. Inne i sakristian hänger en del av en profan bordduk, ett broderi med rött silke på naturfärgat linne, troligen danskt arbete från 1600-talet. Ytterligare två delar av duken förvaras på Läns museet i Kalmar.

Att den kungliga sommarvillan Solliden ligger inom socknen märks också i kyrkan. Här finns bl. a. ett antependium broderat av kung Gustaf V. Prinsessan Sibylla här skänkt länstolar och ett par krucifix.

Kyrkogårdens historik

Platsen där Räpplinge kyrka står idag har fungerat som begravningsplats i området under en lång tid. Intill kyrkogården, i sydost, ligger ett vikingatida gravfält där de döda begravts obrända. Kanske valde de första kristna i socknen att överta en äldre, hednisk kultplats när de byggde sin kyrka. Hur den medeltida kyrkogården, tillhörande den första kristna kyrkan på platsen, såg ut vet vi idag inte.

Under 1600-talet murades den så kallade Kärrgraven upp på kyrkogården. Det är en gravtumba vilken hyser stoftet av häradshövdingen Zak Roth död 1663.

År 1706 förnyas eller repareras en klockstapel, var den stod är okänt men den bör ha uppförts någon gång under 1600-talet. Klockorna hängde i stapeln fram till 1820. Ett benhus uppfördes år 1751 för att hysa alla ben som grävdes upp vid gravgrävningar. Men var benhuset var beläget vet vi inte.

N I Löfgren gör år 1823 en avritning av kyrkan från sydväst. Han ritade då av stigluckorna i söder och väster. Han avbildar dem med tak och portar. Portarna skulle, enligt uppgift, hållas låsta under vardagarna, så att inte betande djur, framförallt grisar, skulle kunna komma in på kyrkogården. På Löfgrens teckning ser man, på södra sidan av kyrkan, ett gravhus sticka upp ovanför kyrkogårdsmuren. Det var en murad grav under trätak som fanns kvar ännu 1832. Den tillhörde Vallentin Vogel, som begravdes 1689. Hans hustru Christina Vogel skänkte en silverkanna, ej bevarad, till kyrkan mot att gravhusets tak skulle tjäras varje gång kyrkans tak tjärades.

Församlingen vände sig år 1924 till kulturhistoriska byrån i Stockholm för att få förslag på lämpliga arkitekter som skulle kunna göra en plan för att ordna upp kyrkogården. Man föreslog Sven Markelius och C O Hallström, båda Stockholm, samt M Wernstedt, Göteborg. Att något gjordes framgår av en tidningsartikel i Barometern 1933. Arbetet ska ha inneburit en radikal och målmedveten planering av kyrkogården men vad det konkret innebar är inte känt. I artikeln sägs också att man särskilt månat om gravvårdar som tillverkats lokalt i kalksten. Vid den här tiden var gravkvarteren insådda med gräs. Eftersom bergrunden går högt hade gravplatser och rabatter fått sprängas fram. Utmed gångarna var rosenrabatter planterade. Gravkullar hade avskaffats men det fanns exempel på att gravplatser omgärdades av rosor. Väster om kyrkan fanns ett område som man kallar för nya kyrkogården. Här har bara ett fåtal platser tagits i bruk, möjligen gjordes utvidgningen i samband med omläggningen. En av gravplatserna där var belagd med kalkstensflisor. På en av flisorna var den dödes persondata angiven. Mitt på gravplatsen fanns en rabatt i form av ett kors. Här planterades vita penséer.

Landsantikvarien Manne Hofrén undersökte år 1929 rester av den gamla kyrkans norra mur och den norr där om liggande sakristian.

På initiativ av Ivar Hylander skickade Växjö stift 1949 ut en frågelista angående församlingarnas kyrkogårdar. Räpplinge församling var en av dem som svarade på frågorna. Genom svaren får vi veta att inga gravsättningar inne kyrkan hade gjorts sedan den nya kyrkan byggdes 1802. Det fanns dock flera gravstenar inlagda som golv i kyrkan och de skyddades vid den här tiden av brädgolv. Några gamla gravvårdar hade också hängts upp i vapenhuset. Vidare berättas att kyrkogården omgärdades av en mur och att det vid den norra ingången fanns en stiglucka. Trädkransen intill muren bestod av askar och almar. Ingen utvidgning var känd. Det fanns inget särskilt område för linjegravar och kyrkogården var inte indelad efter bysamfälligheter. Flera gravkullar var överväxta med murgröna men under

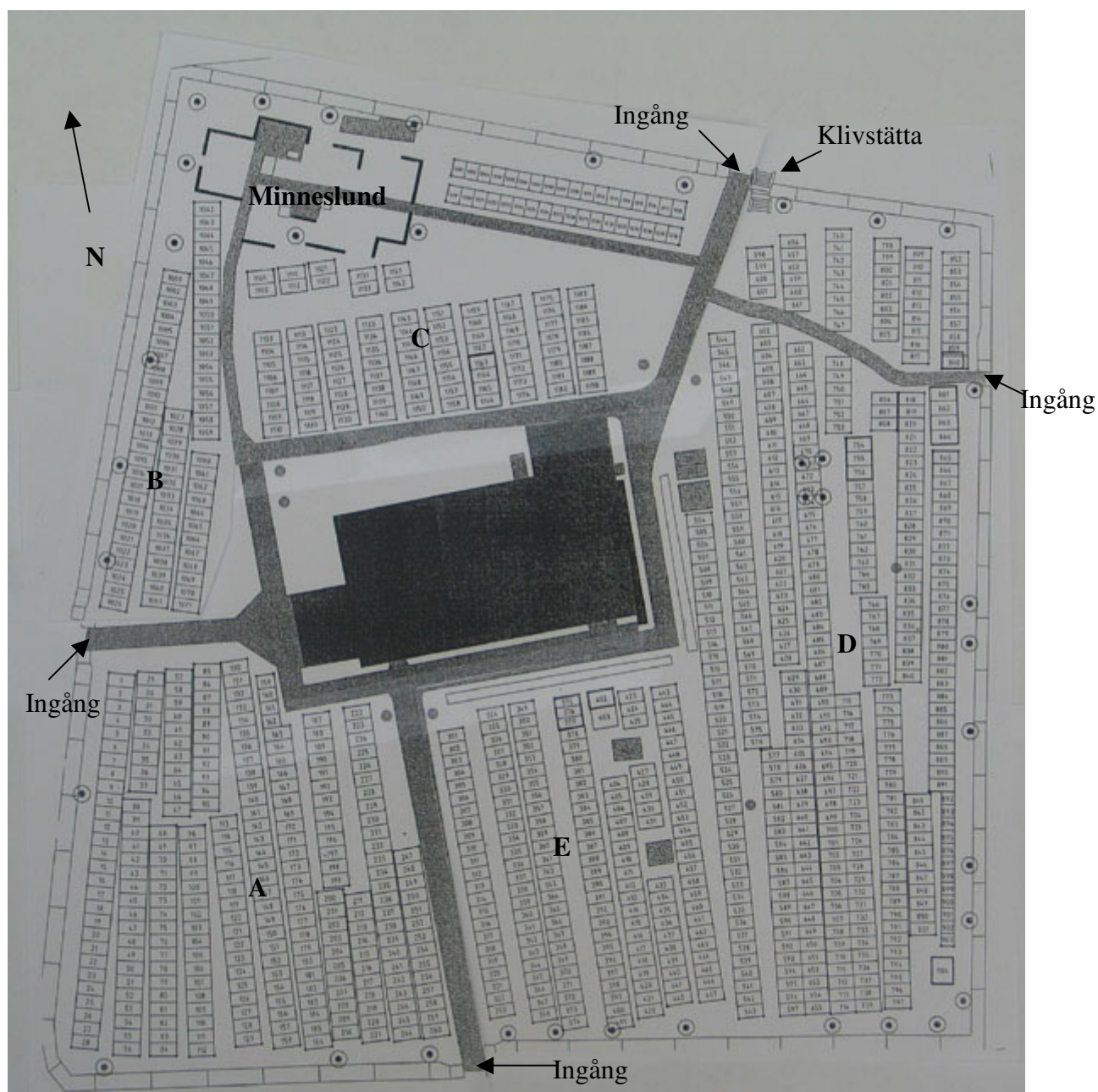
senare år hade flera tagits bort. En gravvård fick vara högst 1,2 meter och skulle ha en inskription med persondata. Det vanligaste materialet var granit eller kalksten.

Under 1960- och 1970-talet genomgick Råpplinge kyrkogård de förändringar som många kyrkogårdar gjorde i mitten av 1900-talet. Då togs omgärdningarna runt gravplatserna bort och grusplanerna såddes in med gräs. Detta gjordes för att rationalisera arbetet på kyrkogården.

På kyrkans nordvästra sida låg en redskaps- och likvagnsbod. Den ska ha byggts under senare tid men när är inte känt. År 1966 revs boden och en ny uppfördes utanför kyrkogårdsmuren i öster. Ritningarna gjordes av arkitekt Sigge Ullén, Karlskrona. För att förbinda boden och kyrkogården gjordes en öppning i kyrkogårdsmurens östra. Ytterligare en förändring i kyrkogårdsmuren gjordes år 1975. Den västra delen av muren lades då om och drogs längre in mot kyrkogården. Arbetet gjordes eftersom landsvägen skulle få en ny sträckning.

År 1976 besiktigades gravtumborna på kyrkogården. Man föreslog då ett antal åtgärder bl.a. att täcka över den ena. Det hela ger intryck av att inget gjordes för redan 1984 görs en ny besiktning. Det är oklart om något gjordes även denna gång. År 1992 gjorde stenkonservator Karl-Gustaf Eliasson, Stenkultur AB en besiktning av tumborna. Vid det här laget är en av gravtumbornas hällar fördärvad och den andra krävde omfattande och akuta åtgärder för att kunna räddas. 1993 levererades en ny häll, till hällen längst bort från kyrkan, av firma Ölandssten. Ärendet var avslutat 1994. Konserveringen har dock inte kunnat hejda förfallet. År 2000 beslutades det att täckning av den av tumborna som inte fick en ny häll vid renoveringen 1993 ska göras vintertid. Förslag till täckning togs fram av fornvårdstekniker Jochen Kuhne och kyrkvaktmästare Lars Packalén.

På 1970-80-talen belades de grusade gångarna med kalksten. År 1989 uppfördes kyrkstugan utan för kyrkogården, intill redskapsboden, i dess sydvästra hörn. Församlingen fick år 1992 tillstånd att anlägga en minneslund. Ritningen till minneslunden gjordes av arkitekt Peter Berglund, Gröna rummet, Kalmar.

Gravkarta Råpplinge kyrkogård

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Kyrkogården ligger runt om kyrkan och var tidigare uppdelad i sex kvarter. Idag används inte kvartersindelningen utan man kallar det för norra, östra respektive södra området. Merparten av gravplatserna ligger öster och söder om kyrkan. I norr är jordtäcket mycket tunt och bergrunden ligger ytligt varför det har varit svårt att begrava på området. Minneslund i det nordvästra hörnet av kyrkogården är det nyaste inslaget på kyrkogården och i samma område finns en urnlund.

Omgärdning

Kyrkogården omgärdas runt om hela kyrkan av en vällagd, kallmurad kalkstensmur. Vissa inslag av natursten finns i muren.

I kalkstensmuren i väster finns inslag av natursten. Här en ovanligt stor sten (KI Råpplinge kyrkog 003)

Intill den norra ingången finns en klivstätta över muren (KI Råpplinge kyrkog 005)

Ingångar

I väster är en svartmålad, dubbel smidesgrind mellan murade portstolpar av kalksten. I norr finns en likadan smidesgrind mellan uppmurade kalkstensstolpar. Intill, strax öster om, grinden finns en klivstätta över kyrkogårdsmuren. Den är gjord av kalkstenar som en trappa. I söder finns en grind, lik de i norr och väster, en smidesgrind mellan portstolpar av murad kalksten. Alla grindarna skall vara från 1850. I öster finns en modern enkel svartmålad järngrind, fäst i muren.

Vegetation

Trädkrans: Alm, lind och rönn är planterat på insidan av kyrkogårdsmuren.

Övrigt: Pyramidalmar är planterat i ”hörnen” av gångarna. Inne på det östra området växer det fyra höga tujaträd i hörnen av en gravplats. Rabatter med planterade rosenbuskar växer längs gången norr och öster om kyrkan. Intill flera av gravplatserna är det planterat buskar av till exempel tuja, buxbom men även rhododendron.

Se vidare i de enskilda kvartersbeskrivningarna.

Gångsystem

Kalkstensbelagda gångar finns från de tre större ingångarna fram till en kalkstensgång som leder runt om kyrkan. Ytterligare en kalkstensgång leder fram till minneslunden från både söder och öster. Från den mindre öppningen i öster leder en gång av kalkstensplattor i gräsmatta fram och ansluter till det övriga gångsystemet. I övrigt finns inga markerade gångar mellan gravraderna.

Alla gångar är belagda med kalksten (KI Råpplinge kyrkogård 114)

De två gravtumborna på södra sidan. Den äldsta närmast kyrkan är från 1600-talet (KI Råpplinge kyrkogård 68)

Gravvårdstyper

Den äldsta gravvården på Råpplinge kyrkogård är den gravtumba som finns på södra sidan om kyrkan, daterad till 1600-talet. Inne i kyrkan finns flera hällar daterade till tidig medeltid och fram till och med 1700-talet. Under 1800-talet försvann de liggande vårdarna till förmån för de stående. En vanlig typ av vård från 1800-talet på Råpplinge kyrkogård är kalkstenskors. I slutet av 1800-talet blev de höga svarta gravvårdarna moderna tillsammans med mindre vårdar i samma material och utförande. Vid den här tiden fanns fler konstruktningar som inspirerade till vårdarnas utformning. En av dessa var nationalromantiken. Karaktäristiskt för gravvårdar som är nationalromantiskt inspirerade är oslipade ytor och asymmetriska krön. Tanken är att gravvården ska efterlikna förhistoriska gravmonument och runstenar. En annan viktig influens som blir allt vanligare under början av 1900-talet är antiken. Denna konststil kallas klassicismen. Typiska drag hos gravvårdar är symmetriska krön, slipade ytor och dekorelement som urnor, draperingar och kransar och gurlanger av löv. När det gäller dekoren på gravvårdarna var också den kristna symboliken naturligtvis också viktig. Vanliga kristna dekorelement var t.ex. kors, facklor, oljelampan och duvan. Vid tiden kring sekelskiftet 1900 förefaller det ha varit vanligt att man införskaffade en stor familjevård. Varje grav inom familjegravplatsen markerades med en gravkulle överväxt med murgröna. Den klassicistiska stilen blir alltmer dominerande. Viktiga drag hos gravvårdar från 1930-50-talen är den symmetriska uppbyggnaden med parställda pelare samt de raka eller flackt trekantiga krönen. På de flesta kyrkogårdar infördes regler för hur höga gravvårdarna fick vara. Från slutet av 1950-talet och framåt blev gravvårdarna enklare och mer enhetligt utformade. Vårdarna är rektangulära med ett enkelt kors eller blomsterslinga som dekor. På 1970-talet började man att dekorera gravvårdarna med talldungar och uppgående solar. Under 1990-talet kan man se en uppluckring av bestämmelserna kring gravvårdarnas utformning. Idag är formerna mer varierande och ofta mjukare. Under 1900-talets första hälft var det vanligt att man omgärdade gravplatserna och belade dem med grus. På Råpplinge kyrkogård har funnits omgärdningar i form av häckar, stenramar och gjutjärnsstaket. Idag finns endast enstaka rester kvar av detta. Under 1900-talets första hälft var det också vanligt att ange den dödes yrkestitel på gravvården. På Råpplinge kyrkogård har man angivit den dödes yrkestitel på ungefär hälften vårdarna. Titlarna försvann i det närmste i mitten av århundradet. Under senare år har en ny form dykt upp. Gravvården får en dekor som knyter an till den dödes intresse eller yrke. På

landsortskyrkogårdar har det under hela 1900-talet varit vanligt att ange från vilken by eller gård den döde kommer. På Räpplinge kyrkogård finns det angivet på majoriteten av vårdarna.

Minneslund

Minneslundan är anlagd i den nordvästra delen av kyrkogården och utformades av Peter Berglund, Gröna rum. Den har en labyrintliknande struktur med de höga tujahäckarna som utgör avgränsningen utåt och med ett flertal kalkstensbelagda gångar som går i öst-västlig och nord-sydlig riktning. I lunden finns ett fågelbad i kalksten, skänkt av Harry Engelholm. Runt om fågelbadet är det planterat växter. Strax intill fågelbadet finns en rektangulär jordfylld stenram av röd kalksten till att ställa blomvaser i. I lunden finns också bänkar, belysning och en vattenpump. Minneslundan invigdes 1992.

Minneslundan omgärdas av tujahäckar och har gångar av kalksten (KI Räpplinge kyrkog 011)

Utanför kyrkogården i sydväst ligger Kyrkstugan uppförd 1989 (KI Räpplinge kyrkog 006)

Byggnader

Utanför kyrkogården i nordost ligger Kyrkstugan som uppfördes år 1989. Arkitekt var Leonard Eriksson från Borgholm. Det är en vitmålad träbyggnad med tak av tegel. Den används som församlingssal men även som personalutrymme för vaktmästaren. Intill ligger också en putsad byggnad med tegeltak som uppfördes på 1960-talet och som används som redskapsbod.

Solur av kalksten (KI Räpplinge kyrkog 089)

Hällarna intill norra muren är så förstörda så det inte går att läsa vad som står på dem. (KI Räpplinge kyrkog 013)

Övrigt

Ett solur står på kyrkogården strax söder om kyrkan. Dess ålder är dock okänd.

Norr om minneslunden intill kyrkogårdsmuren ligger ett antal äldre kalkstenshällar. Hällarna är i olika skeden av förfall och flera av dem är så spruckna att det inte går att läsa texten. Vid Gunnar Håkanssons rundresa på Öland under 1930- och 1940-talen var hällarna dock i sådant skick att de gick att läsa. Hällarna är från 1600- och 1700-talen. Den ena hällen hade tidigare markerat gravplatsen för befallningsmannen i Ölands norra mot, Erich Hanson Törnecrantz och hans maka Christina v Campenhausen. Hällen var daterad 1673.

Beskrivning av enskilda kvarter/områden med kulturhistorisk bedömning Norr om kyrkan (f d kvarter B och C)

Allmän karaktär

Området norr om kyrkan består av närmare 200 gravplatser. Området avgränsas i väster och norr av kyrkogårdsmuren. I söder finns kyrkan och i öster utgörs begränsningen av kalkstengången. Gravvårdarna är placerade i rader och vända mot öster eller väster. Alla vårdarna står i gräsmatta. Intill muren i nordväst ligger kyrkogårdens nyaste tillskott, minneslunden som invigdes 1992. Öster om minneslunden och intill kyrkogårdsmuren är ett urngravsområde anordnat och här är alla vårdar vända mot söder. Berget går så högt att det är svårt att anlägga kistgravplatser i området.

Översikt över norra sidan av kyrkogården (KI Råpplinge kyrkog 029)

Ett enkelt, modernt, träkors norr om kyrkan rest 1989 (KI Råpplinge kyrkog 019)

Gravvårdstyper

På den norra sidan av kyrkan dominerar låga rektangulära vårdar och gravplatserna ligger med ett undantag i gräs. En gravplats omgärdas av en stenram i grå granit och ytan är belagd med grus. I hörnen på ramen är det kulor och i fonden är en stor urna också den i grå granit. Kyrkogårdens enda bevarade murgrönskulle finns i området men det finns ingen vård till platsen som talar om vem som är begravd. En av gravplatserna har fortfarande kvar delar av en buxbomshäck vid huvudändan och på ett par andra är det planterat sockertoppsgran och formklippta tujor. I den västra delen av området är det en hel del modernare vårdar med friare former, texter och material som till exempel sten och glas tillsammans. En vård är av smide

och ett kors är av trä båda ifrån 1980-talet. För övrigt är grå granit och kalksten de vanligast förekommande materialen. En del vårdar av svart eller röd granit förekommer också. Den äldsta vården i området är en grå granitvård från 1919. Det kan tyda på att den norra sidan inte använts som begravningsområde förrän under tidigt 1900-tal. Vårdar finns i övrigt från 1900-talets alla årtionden men vårdar från 1940-talet samt från 1980-talet och framåt dominerar. Den förste som gravlades i urlunden begravdes 1995

Carpe diem- fånga dagen. Ett exempel på de moderna, friare gravvårdarna (KI Råpplinge kyrkog 021)

Konstnärinnan Lotte Laserstein är begravd på Råpplinge kyrkogård (KI Råpplinge kyrkog 020)

Den dödes yrkestitel finns angiven på endast fem av vårdarna på den norra sidan. De titlar som förekommer är hemmansägare, konstnärinnan, byggmästaren, lantbrukaren och kyrkvården. Ortnamn förekommer på ungefär hälften av gravvårdarna.

Konstnären Lars Karlsson Fasts gravvård av svart granit och med ett infällt kors av glas (KI Råpplinge kyrkog 022)

Smidesvård med kopparplatta rest över Rolf Lindberg och hans maka år 1987 (KI Råpplinge kyrkog 023)

Övrigt

Sommarboende i strandtorp konstnärinnan Lotte Laserstein (1898 - 1993) ligger begravd på kyrkogården. Lasersteins målade framförallt människor. Efter att 1927 ha gått ut akademien i Berlin, blev hon snabbt uppmärksammas för sina känsliga och skickligt utförda porträtt av

gestalter. År 1933 avbröts den lovande karriären. Nationalsocialisterna förklarade Lotte Laserstein "trekvarter-jude", och hon hindrades i allt större utsträckning från att bedriva sitt yrke. En utställning på Galerie Moderne i Stockholm 1937, gav Laserstein ett gyllene tillfälle att lämna Tyskland med många av sina arbeten. Sverige blev hennes "andra hem". Här bodde hon i mer än femtio år och här målade hon de flesta av sina tavlor.

I Sverige ägnade hon sig mer åt landskapsmåleri än någonsin tidigare. Även om Lotte Laserstein lyckades försörja sig som målare, bidrog de ekonomiska och psykologiska påfrestningar hon tvangs utstå till att hennes tidigare konstnärliga nivå försämrades. Sorgen över allt hon hade förlorat med emigrationen - hennes tidigare kreativa förmåga inräknad - speglas i en serie imponerande självporträtt.

Kulturhistorisk bedömning

Området karaktäriseras av en stor blandning av gravvårdar från 1910-talet och fram till idag. Grusgravar med omgärdning var tidigare vanligt på Räcklinge kyrkogård och den som finns kvar i området bör bevaras. Kyrkogårdens enda bevarade murgrönskulle finns i området och bör bevaras som en länk till en tidigare begravningstradition som nu försvunnit. Vårdarna av gjutjärn skall föras in på församlingens inventarieförteckning.

Öster och söder om kyrkan (f d kvarter A, C-D)

Allmän karaktär

Östra och södra delen av kyrkogården utgörs av sammanlagt 904 gravplatser. Området avgränsas i öster och söder och delvis i norr och väster av kyrkogårdsmuren. Kyrkan utgör i övrigt den norra gränsen. Intrycket av området domineras av de höga, stående vårdarna i både plankputsad svart granit men också kalksten. Många av vårdarna är påkostade i sin utformning och här finns ett flertal gravtumbor. Vårdarna är vända mot öster och väster och de flesta står i gräsmatta.

Översikt över området i öster från norr. Notera de oregelbundna raderna (KI Räcklinge kyrkog 034)

Översikt över södra området från nordväst (KI Räcklinge kyrkog 110)

Översikt över västra delen av området från nordost (KI Råpplinge kyrkog 086)

Gravtumba med stående vård över häradsskrivaren C G Hammar från år 1883 (KI Råpplinge kyrkog 050)

Gravvårdstyper

Området har använts under lång tid vilket gör att det finns en blandning av gravvårdar från olika tider och olika former och material. Ett stort antal vårdar är korsformade, men här finns också ett stort antal låga rektangulära vårdar med klassicistiska drag. De modernare vårdarna har friare former som till exempel natursten och hjärtformade vårdar. Övervägande delen av vårdarna är stående med det finns också ett antal liggande.

Gravtumban till vänster är rest över hovpredikanten och kyrkoherden Anders Berninger och till höger vilar slottsfogden av Solliden Gustav Rydén (KI Råpplinge kyrkog 059)

En av kyrkogårdens fyra gravplatser som fortfarande har omgärdning och jordyta bevarad (KI Råpplinge kyrkog 040)

De äldsta gravvårdarna är de två gravtumborna söder om kyrkan och de uppfördes på 1600-talet respektive 1800-talet, av vilken den senare har fått en ny häll. Den som är närmast kyrkan kallas Kärrgraven och här är häradshövding Z Roth död 1663 gravlagd. I övrigt finns det 19 vårdar från 1800-talet varav den äldsta är en vård i form av ett ringkors rest över hemmansägare Nils Andersson och hans familj från Tomteby år 1854. I övrigt dominerar gravvårdar från 1950-talet och framåt. Det dominerande materialet är grå och svart granit men även kalkstensvårdar förekommer i ett stort antal. En del modernare vårdar är gjorda i röd granit. Öster om kyrkan står ett gjutjärnskors utan någon inskription. En liten kalkstensvård, söder om kyrkan, från 1800-talet har ett kors av marmor. Förutom de redan nämnda tumborna finns det ytterligare tre gravtumbor, öster om kyrkan, på kyrkogården. En är över häradshövdingen C.G hammar 1883. De två andra är av nyare datum. Den ena är över Slottsfogden av Solliden G Rydén 1946 och under den andra, som är utsmyckad med en hjort,

vilar hovpredikanten och kyrkoherden i Högsrums och Räpplinge församlingar, A Beringer. Tre gravplatser har omgärdningar kvar. Två har stenram och en med järnstaket med pollare av sten. Ytorna på dessa gravplatser är fortfarande täckta med jord/grus. Vid flera av gravplatserna, öster om kyrkan, är det planterat buskar av olika typer som till exempel tujor, rhododendron, sockertoppsgranar och perenner.

Sollidens trotjänarinnan, Lotten Törngren fick en liten anspråkslös vård år 1941 (KI Räpplinge kyrkog 063)

Liten kalkstensvård med marmorkors rest över Prosten P. Wisen 1867 (KI Räpplinge kyrkog 072)

På flertalet av vårdarna är den dödes hemort angiven. Hemmansägare och lantbrukare är de vanligaste angivna titlarna. Här finns också titlarnasom till exempel kyrkvaktmästare, rättaren, textilkonstnärinnan, häradsskrifvaren, häradsdomaren, kyrkvärden, prosten och kyrkoherden i Högsrum och Räpplinge och teologie doktor. L N O, tjänstemannen och journalistensamt fil dr, byråsekreteraren, smedmästaren, Sollidens tjänarinna, handlanden, sjöingenjören, lasarettsläkaren och med lic, RNO, RWO, Slottsfogden på Solliden, Hovpredikanten i Räpplinge och Högsrum, åldermannen, kantorn, stadsfiskalen med flera. Flera av titlarna visar på Räpplinge kyrkogårds nära samröre med Solliden och kungahuset.

Baksidan på kalkstensvården från 1855 reste över åldermannen O. Gabrielssons hustru Elin är vackert bearbetad (KI Räpplinge kyrkog 080)

En vård i form av ett ringkors med Ölands landskapssymbol (KI Räpplinge kyrkog 090)

Övrigt

Gravtumborna undersöktes i och med att de renoverades 1992. Kärrgraven närmast kyrkan är uppförd som en gravkammare med kallmurade väggar av röd kalksten och ett slaget valv som kröns av fyra kalkstensskivor. Dessa bildar en rektangel på vilken en täckskiva varit placerad. Hällen var tillverkad i grågrön kalksten. Ner till ingången i tumban var en liten trappa och en trädörr av ek satt för ingången. Hällen är hårt skadad och täcks på vintern.

Söder om Kärrgraven står den andra gravtumban, den så kallade gamla prästgraven. Här vilar kyrkoherden E O Tavst död 1693, kyrkoherden O Bersenius, död 1804 samt hans hustru och fyra barn. Graven har dock tidigare varit inne i kyrkan och flyttades sannolikt ut och uppfördes på 1800-talet. Tumban är uppförd som en gravkammare med slaget val och kallmurade väggar. Väggarna ovan jord är klädda med liggande kalkstensskivor. Täckhällen var i så dåligt skick att man lät göra en ny, år 1993.

Målaren och grafikern Béatrice du Vinage ligger begravd öster om kyrkan. Hon föddes i Berlin år 1911. Béatrice studerade vid Kunstakademie och Schule für Kunstgewerbe und Handwerk mellan åren 1930-31. Under perioden 1935-43 arbetade hon på frilandsbasis som fotoreporter och journalist för tidskrifter i Tyskland, England och USA. År 1961 blev hon svensk medborgare. Så småningom flyttade hon till Öland med sin väninna textilkonstnärinnan Märta Teljstedt.

En kalkstensvård hemmansägaren Per Nilsson och hans från slutet av 1800-talet (KI Råpplinge kyrkog 093)

Målaren och grafikern Béatrice du Vinage är begravd på den östra sidan av kyrkogården (KI Råpplinge kyrkog 047)

En äldre stavning på namnen,. Vård över Svän och Maria Svänsson från Karås (KI Råpplinge kyrkog 097)

En typisk klassicistisk vård rest över Sven A Andersson och hans familj (KI Råpplinge kyrkog 103)

Kulturhistorisk bedömning

I området har man gravlagt människor sedan första kyrkan stod på platsen. Av kvarterets äldsta tid finns idag inga spår men kvarterets samling av gravvårdar bidrar till att ge kvarteret en känsla av hur det kan ha sett ut vid sekelskiftet 1900. Gravvårdarna här har höga lokal- och personhistoriska värden eftersom många i bygden och även nationellt kända personer ligger begravda här. Flera av de enskilda gravvårdarna har också p.g.a. av sin ålder och utformning hantverksmässiga värden. De grusbelagda och omgärdade gravplatserna berättar om en äldre gravtradition som idag är försvunnen. De utgör därför viktiga delar av kyrkogårdens utvecklingshistoria. Gravgårdens gravtumban från 1600-talet samt vårdar från 1800-talets mitt eller äldre och vårdar av gjutjärn/smide, skall föras in på församlingens inventarieförteckning och i de fall gravrätten upphör vårdas av församlingen.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV KYRKOGRÅDEN I DESS HELHET

Räpplinge kyrka och kyrkogård ligger intill vägen mellan Borgholm och Gärdslösa. Den första kyrkogården bör ha anlagts i samband med att den första kyrkan byggdes på platsen på 1000-talet, men av den medeltida kyrkogården finns det inte idag några tydliga spår.

Någon utvidgning av Räpplinge kyrkogård är inte känd men man kan möjligen avstått från att använda den norra sidan av kyrkogården fram till 1800-talet. Kyrkogården rymmer idag spår från 1800-talets mitt och framåt men är främst en produkt av 1900-talets användning. De grusgravar som fanns under sent 1800-tal och början av 1900-talet såddes igen på 1960-70-talen. Då togs också omgärdningar i form av stenramar, häckar och staket bort.

Eftersom Räpplinge kyrkogård använts under lång tid finns här en blandning av gravvårdar och gravplatsutmyckningar som berättar om skiftande synsätt när det gäller begravningstraditioner, synen på döden och sorgearbetet i stort. Enstaka gravvårdar och grupper av vårdar vittnar om skiftande ideal och många gånger om hantverksskicklighet. De rymmer information som handlar om person- och/eller lokalhistoria i form av personnamn, gårds- och bynamn samt titlar. De vanligaste titlarna är lantbrukare och hemmansägare. Men här finns också ett antal titlar som visar på socknens samröre med kungahuset som till exempel trotjänarinnan på Solliden och slottsfogden på Solliden. Den dödes hemort finns angivet på det stora flertalet vårdar.

Kyrkan och kyrkogården bildar tillsammans med omgivande bebyggelse i form av bland annat Kyrkstugan och före detta skolan en värdefull miljö som visar på platsens betydelse i socknen. Gravtumban från 1600-talet och vårdarna från 1800-talets mitt och äldre ska föras in på församlingens inventarieförteckning tillsammans med gravstaketet av smide och vårderna av gjutjärn. Kulturhistoriskt värdefulla för kyrkogården är också de omgärdade gravplatserna. De visar på äldre former av gravplatsarrangemang som en gång var vanliga på Räpplinge kyrkogård. Viktig för kyrkogårdens karaktär är till exempel kyrkogårdsmuren och grindarna från 1850-talet samt trädkransen.

På en kyrkogård är det naturligt att gravvårdar ändras och gravrätter återgår och får ny ägare. Det är dock viktigt att man iden långsiktiga förvaltningen är uppmärksam på att bevara de olika delarnas karaktär och gravvårdar från olika tider.

Sammanfattningsvis:

- Räpplinge kyrka och kyrkogård utgör centrum i en medeltida kyrkomiljö. Här har socknens religiösa centrum funnits under en lång sammanhängande tid.
- Bland gravvårdarna på Räpplinge kyrkogård och inne i kyrkan finns exempel på vårdar från mitten av 1200-talet fram till idag.

ARKIV OCH LITTERATUR

Antikvariskt Topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet
Kalmar läns museums topografiska arkiv
Lantmäteriet

Boström. Ragnhild. Röpplinge kyrka. En bok om Röpplinge. Röpplinge hembygdsförening. Borgholm 1990

Edling- Arnell. Ingegerd. En levande forntida bygd. En bok om Röpplinge. Röpplinge hembygdsförening. Borgholm 1990.

Edling- Arnell. Ingegerd och Kjell-Håkan Arnell. Red. Beskow M Röpplinge socken. Ölands järnåldersgravfält. Volym I. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Kalmar 1987

Hammarskiöld, Hans mfl, Minnets stigar – en resa bland svenska kyrkogårdar. Stockholm 2001

Hammarskjöld, Britt-Marie, Ett läns utveckling-Kulturminnesvårdsprogram för Kalmar län. Etapp 1, Översikt. Kalmar 1985

Håkansson. Gunnar. Öländska personminnen. Göteborg. 1942

Larsson, Lars-Olof, Växjö stift under 800 år, Karlskrona 1972

Rahmqvist, Sigurd (red), Det medeltida Sverige, Bd 4, Småland 4, Stockholm 1999

Ullén, Marian, Medeltida träkyrkor, 1 Småland samt Ydre och Kinda härad i Östergötland. Stockholm 1983

Åberg, Göran, Sankt Sigfrids stift i historia och nutid, Växjö 1996

Svenska kyrkans hemsida: www.svenskakyrkan.se

www.judiska-museet.a.se/utställningar/sternverdunkelung2_lotte.stm

Muntliga uppgifter kyrkovaktmästare Tommy Olsson